

ORTADOğU GÜNDEMİ

4-10 Ekim 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Interpol'ün basın ofisi, Şam rejiminin örgütün küresel polis iletişim ağına erişim izni aldığını duyurdu. Bu hamlenin Suriye rejiminin siyasi muhalifleri ve yerinden edilmiş insanları izlemesi ve "kırmızı bülten" adı altında uluslararası tutuklama emirleri çıkartması için dayanak oluşturacağı tahmin edilmektedir. Kırmızı bülten ayrıca tehdit olarak ima edilen kişinin mülteci statüsünden çıkarılmasına olanak sağlamaktadır.¹

Ürdün, Lübnan ve Suriye'nin enerji ve elektrik bakanları 6 Ekim Çarşamba tarihinde Amman'da bir araya geldi. Bakanlar, Lübnan'a elektrik sağlanması için Ürdün ve Suriye arasındaki bir elektrik hattını yeniden başlatma üzerinde anlaştı.²

• Suriye Rejimi

Beşar Esad'ın Fransa'da kamuya ait fonları kötüye kullanmak ve kara para aklamaktan 4 yıl hapis cezası onanan amcası Rifat Esad, 37 yıllık sürgün hayatından sonra cezaevine girmemek için Şam'a geri döndü. Suriye'de yönetime yakınlığıyla bilinen Vatan Gazetesi, Beşar Esad'ın onayı ile Fransa'da hapis cezası onanan 84 yaşındaki Rifat Esad'ın cuma günü Şam'a döndüğünü yazdı. Haberde yer alan detaylarda Esad'ın, Rifat'a yönelik yasakları kaldırarak diğer Suriye vatandaşları gibi Suriye'ye dönmesine izin verdiği yer aldı. Ancak "sıkı kontrollerle dönecek ve rejim içinde herhangi bir siyasi veya sosyal rolü olmayacak" ifadeleri kullanıldı.³

Suriye ve Birleşik Arap Emirlikleri ekonomi bakanları, 3 Ekim Pazar tarihinde Dubai Expo 2020 organizasyonunun oturum aralarında bir araya geldi. İki bakan, ticaret, yatırım ve iş birliği üzerine görüştü. BAE bakanı ekonomik sektörde Suriye'ye gerekli desteği sunmaya hazır olduğunu dile getirdi.⁴

Esad rejimi, İsrail'in, Suriye'nin Humus ilinin doğusundaki T4 Askerî Hava Üssü'ne hava saldırısı gerçekleştirdiğini öne sürdü. İsrail'in saldırıyı Irak-Ürdün-Suriye üçgenindeki Tenf bölgesi yönünden gerçekleştirdiği öne sürülen haberde, "Hava savunma sistemlerimiz düşman füzelerini karşıladı ve çoğunu düşürdü. 6 asker yaralandı. Maddi hasar oluştu" ifadesine yer verildi. Humus'un doğusundaki T4 Askerî Hava Üssü'nde rejim ordusunun yanı sıra İran Devrim Muhafızları'nın emrindeki yabancı terörist gruplara ait askerî noktalar bulunmaktadır.⁵

1 <https://www.trtworld.com/magazine/interpol-readmits-syria-as-a-member-exposing-dissidents-to-persecution-50471>

2 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/10/jordan-syria-lebanon-discuss-electricity-cooperation>

3 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/syria/09102021>

4 <https://english.alaraby.co.uk/news/uae-syria-ministers-meet-amid-assad-rehabilitation-efforts>

5 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilin-suriyedeki-askeri-hava-ussune-hava-saldirisi-duzentedigi-iddia-edildi/2387034>

• Fırat'ın Doğusu

Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden YPG, Haseke vilayetine bağlı Tel Berrak beldesinde çatıştığı Arap aşireti üyesi 1 sivil öldürdü, 5 sivil de yaraladı. Arap aşiretler ile YPG arasındaki gerginlik çatışmaya dönüşürken, çok sayıda YPG militanı beldeye sevk edildi.

Pentagon Sözcüsü Jessica McNulty, "Suriye'deki tek görevimiz IŞİD'in kalıcı yenilgisidir" dedi. McNulty, Suriye'nin kuzeyinde bulunan Amerikan kuvvetlerinin YPG'nin güdümündeki Suriye Demokratik Güçleri (SDG) ile çalışmaya devam edeceğini kaydetti.

Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Maas, Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan Roj kampından 8 kadın ve 23 çocuğu geri getirdiklerini ve Frankfurt'a götürdüklerini açıkladı. Bu geri dönüşten memnun olduğunu belirten Maas, kadınların gözaltına alındığını kaydetti. Maas ayrıca, Danimarka'nın 3 kadın ile 14 çocuğu geri aldığı bilgisine yer verdi.

YPG'nin güdümünde bulunan Suriye Demokratik Konseyi Eş Başkanı İlham Ahmed, ABD'nin Suriye'nin kuzeydoğusundan çekilmeyeceğine dair, "Kürtlere açık bir taahhütte bulunduğunu" ifade etti. IŞİD'i yok etmek, Suriye'nin kuzeydoğusunda altyapı inşa etmek ve siyasi çözüm arayışlarına katkıda bulunmak amacıyla ABD'nin Suriye'de kalacağını belirten Ahmed, "Trump yönetimi döneminde ve Afganistan'dan geri çekilme sırasında [ABD'nin] tavırları belirsizdi ancak bu sefer her şeyi netleştirdiler" şeklinde açıklamada bulundu.

• Güney Suriye

Rejim güçleri, Dera vilayetinin doğu kırsalındaki al-Tayibe, Om al-Mayadeen ve Naseeb mahallelerinde bir arama-tarama operasyonu başlattı. Rus askerî polisi ile birlikte hareket eden rejim güçleri, varılan anlaşmanın bir parçası olarak ilçelerde dolaşarak evleri aradı. Bir önceki gün de Dera'nın doğu kırsalından ileri gelenler ve rejimin güvenlik komitesi arasında Sayda Kasabası, Kahilah ve Al-Naima köylerinde güvenlik açısından şüpheli görünen kişiler, rejim ordusundan kaçanlar ve zorunlu askerlik görevinin tarihi geçmeler hakkında anlaşmaya varıldı.⁶

Rus askerî polisi ve Suriye rejiminin Dera'daki güvenlik komitesi, Dera'nın kuzey kırsalındaki en büyük kenti olan Sanameyn'de ve ona bağlı beldelerde yeni uzlaşma anlaşmasını uygulamaya başladı. Rejim güçleri, din eğitimi verilen bir medresede bölge sakinleriyle uzlaşmaya varmak ve silahların teslim edilmesi için bir merkez kurdu.⁷

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) tarafından aktarılan bilgilere göre Süveyda'da yer alan Al-Raha kasabasında kimliği belirsiz kişilerce rejim karargâhı hedef alındı ve iki rejim askeri, saldırı sırasında yaralandı. Ayrıca Süveyda şehri yakınlarında yüksek sesli patlamalar duyulduğu bildirildi.⁸

⁶ <https://www.syriahr.com/en/224858/>

⁷ <https://turkish.aawsat.com/home/article/3234071/suriye-rejimi-guclerinin-deranın-kuzeyindeki-buyuk-kent-girisine-suikastlar>

⁸ <https://www.syriahr.com/en/224841/>

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Birleşmiş Milletler (BM), Suriye'nin kuzeybatısındaki İdlibde Covid-19 vakalarında son bir ayda yüzde 170 artış olduğunu bildirdi. BM Genel Sekreter sözcülerinden Farhan Haq, son dönemde artan çatışmalar ve ekonomik kriz nedeniyle kötüleşen insani durumdan endişe duyduklarını ekledi.⁹

Millî Savunma Bakanlığından (MSB) 7 Ekim 2021'de yapılan açıklamada, Fırat Kalkanı Harekât bölgesinde teröristlerce düzenlenen roketatarlı saldırıda 1 Türk askerinin şehit olduğu belirtildi. Bu saldırıya karşı TSK tarafından sert karşılık verildiğini belirten Savunma Bakanı Hulusi Akar "Kahraman silah arkadaşımızı şehit eden teröristlere yönelik operasyonlara hemen başladık. İlk bilgilere göre saldırıyı gerçekleştiren 5 terörist silahlarıyla birlikte ölü olarak ele geçirildi. Operasyonumuz devam ediyor. Önümüzdeki saatlerde bu sayının artacağını değerlendiriyoruz" ifadelerini kullandı.¹⁰

9 Ekim 2021'de MSB'den yapılan bir açıklamada, Barış Pınarı bölgesinde 4, Fırat Kalkanı bölgesinde 1 olmak üzere saldırı girişiminde bulunan 5 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hâle getirildiği belirtildi.

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Premier Lig Kulübü Newcastle United'ın 300 milyon sterlin karşılığında Suudi Arabistan destekli konsorsiyuma devredilmesi tamamlandı. Konsorsiyumun Suudi Arabistan'ın Kamu Yatırım Fonu, PCP Capital Partners, RB Sports & Media şirketlerini içerdiği belirtildi. Böylece Newcastle United dünyanın en zengin kulübü oldu.¹¹

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan, İran'da Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin seçimi kazanması sonrasında iki ülkenin ilk kez geçen ay görüştüklerini açıkladı. Önceki Cumhurbaşkanı Ruhani döneminde başlayan görüşmelerinin dördüncü turunun 21 Eylül'de gerçekleştiğini belirten Faysal bin Farhan, müzakerelerin hâlâ keşif aşamasında olduğunu ve sonuç almayı umduklarını ifade etti.¹²

Suudi Arabistan, yolsuzluk suçlamalarıyla aralarında vatandaşların ve yabancı işçilerin de bulunduğu 271 kişiyi tutukladı. Suudi Arabistan Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Komisyonunun (Nazaha), yolsuzluk ve diğer suçlar sebebiyle aralarında yönetimde olan isimler de olmak üzere 639 kişiyi araştırdığı belirtildi. Şüphelilerin Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulu-

9 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3221746/bm-suriyenin-kuzeybatısında-kovid-19-vakaları-son-bir-ayda-yüzde-170-arttı>

10 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/milli-savunma-bakani-akar-firat-kalkani-bolgesinde-ilk-bilgilere-gore-5-terorist-olu-ele-gecirildi/2385573>

11 <https://www.reuters.com/lifestyle/sports/saudi-arabia-led-consortium-completes-newcastle-takeover-2021-10-07/>

12 <https://www.middleeastmonitor.com/20211004-saudi-arabia-confirms-fresh-talks-with-iran/>

sal Muhafızlar, İnsan Kaynakları ve Sosyal Gelişim Bakanlığı gibi kurumlarda üst düzey pozisyonlarda olabileceği ifade edildi.¹³

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

İngiltere Yüksek Mahkemesi Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum'un çocuklarının velayeti için davalık olduğu sırada eski eşinin ve avukatlarının telefonlarının gizlice takip edilmesini emrettiğine karar verdi. Dubai Emiri'nin bu dinlemeyi İsraili firma NSO tarafından geliştirilen Pegasus yazılımı ile gerçekleştirdiği belirtildi. İngiltere ve Galler Aile Departmanı Başkanı Yargıç Andrew McFarlane kararında, bulguların güvenin ve önemli ölçüde bir gücün kötüye kullanıldığını gösterdiğini ifade etti.¹⁴

Karar üzerine Dubai Emiri bir açıklama yayımlayarak suçlamaları reddetti. Şeyh Muhammed yaptığı açıklamada, "hakkımda yapılan iddiaları her zaman reddettim ve etmeye devam ediyorum. Bu konular devlet güvenliğini ilgilendiriyor" ifadelerini kullandı. Ne Dubai Emirliği ne de BAE'nin bu yargılamalara taraf olmadığını ve duruşmalara katılmadığını belirten Şeyh Muhammed bu nedenle mahkemenin ortaya koyduğu bulguların eksik bir tabloya dayandığını belirtti.¹⁵

Öte yandan İsrail merkezli NSO firması yazılımın kullanılması için BAE ile olan sözleşmelerini sonlandırdıklarını açıkladı. Yazılımlarının lisansını yalnızca devlet istihbaratına ve kolluk kuvvetlerine sağlayan NSO, kararların yayınlanmasından sonra yaptığı açıklamada, "Ne zaman bir kötüye kullanım şüphesi ortaya çıkarsa NSO araştırır, NSO uyarır, NSO sonlandırır" ifadelerini kullandı.¹⁶

Bir İngiliz gazetesi tarafından ele geçirilen belgelerde dört eski İngiliz bakanın BAE'den Tümgeneral Ahmed Naser Al Raisi'nin Interpol'ün başına geçmesi için gizlice lobi faaliyeti yürüttüğü iddia edildi. Belgelerde eski Savunma Bakanı Sir Michael Fallon, eski Dışişleri Bakanı Alistair Burt, eski Çalışma Bakanı Barones Ashton ve eski Milletvekili Richard Otaway'in adı geçmektedir.¹⁷

• Katar

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani'nin geçen hafta yapılan Şura Meclisi seçimleri sonrasında meclisin Genel Sekreteri olarak Ahmed Nasser Ibrahim Al Fadala'yı atadığı du-

13 <https://gulfnnews.com/world/gulf/saudi/saudi-arabia-271-saudis-and-expatriates-arrested-over-corruption-1.82794494>

14 <https://www.reuters.com/world/middle-east/dubais-sheikh-mohammed-ordered-phones-ex-wife-lawyers-be-hacked-uk-court-says-2021-10-06/>

15 <https://www.reuters.com/world/middle-east/dubais-sheikh-mohammed-rejects-uk-courts-hacking-findings-2021-10-06/>

16 <https://www.reuters.com/technology/nso-ended-pegasus-contract-with-uae-over-dubai-leaders-hacking-2021-10-06/>

17 <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10074093/Four-ex-ministers-named-memo-secretly-backing-UAE-police-chief-job-Interpol.html>

yuruldu. 45 sandalyeli Şura Meclisinin 30 üyesi geçen hafta yapılan seçimlerde belirlenmişti. Kalan 15 kişinin Emir tarafından ekim ayı sonuna kadar atanması beklenmektedir.¹⁸

İran'ın yeni atanan Dışişleri Bakan Yardımcısı Ali Bagheri Kani, Doha'ya giderek Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman Al Sani ile görüştü. Söz konusu ziyaret Kani'nin ilk yurt dışı ziyaretiydi. Kani Reisi hükûmetinde dışişleri bakan yardımcılığının yanı sıra Viyana'daki nükleer müzakerelere katılan heyetin başkanlığı görevine de getirildi.¹⁹ Ali Bagheri Kani ve Şeyh Muhammed bin Abdulrahman'ın bölgedeki son gelişmeleri ele aldığı belirtildi.²⁰ Görüşmede ayrıca Katar'ın nükleer müzakerelerin devam edilmesi yönünde görüş bildirdiği ifade edildi.

Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed BAE'ye bir ziyaret gerçekleştirdi. Söz konusu ziyaret Katarlı bakanın iki ülkenin ilişkileri normalleştirmek için anlaşması sonrasında BAE'ye yaptığı ilk ziyareti. Katarlı bakan, BAE ziyareti kapsamında Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ile bir araya geldi. BAE resmî haber ajansından yapılan açıklamada iki yetkilinin ikili ilişkileri ve bunları geliştirme yolları üzerine görüşüğü belirtildi.²¹

Katar'ın, ABD ve Taliban arasında Afganistan'dan çekilme sonrasında ilk kez yapılan görüşmelere ev sahipliği yaptığı duyuruldu. Doha'da gerçekleşen ve 2 gün süren görüşmelerde geçici Afgan hükûmeti heyetine Dışişleri Bakan Vekili Mullah Amir Khan Muttaqi başkanlık etti. Afgan devlet haber ajansına konuşan Muttaqi, ABD heyetine Afganistan'da hükûmeti istikrarsızlaştırmaya çalışmanın hiç kimse için iyi olmadığını açıkça söylediklerini belirtti. Diğer yandan, bir ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilisi, Washington heyetinin görüşmelerde Afganistan'ın terörist gruplar için bir üs hâline gelmemesi için Taliban'a baskı yapacağını ifade etti.²²

• Yemen

BM'nin yeni Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg ile Yemen Başbakanı Muin Abdulmelik Aden'de bir araya geldi. Toplantı başbakanın 6 ay sonra geçici başkent Aden'e dönmesinin hemen ertesinde gerçekleşti. İkili arasındaki görüşmede kapsamlı siyasi çözümün ele alındığı belirtildi. Görüşmede Abdulmelik Grundberg'e Husi grubun barış konusunda ciddi olmadığını ve çatışmaları tırmandırdığını, sivilleri ve yerinden edilmiş insanları hedef almaya devam ettiklerini söyledi.²³

Husilerin Suudi Arabistan topraklarına yönelik saldırıları devam etmektedir. İnsansız hava araçları (İHA) ile düzenlenen saldırılardan birinde Suudi Arabistan'ın Abha kentinde yer

18 <https://www.dohanews.co/qatars-amir-appoints-secretary-general-for-newly-elected-shura-council/>

19 <https://www.dohanews.co/top-iranian-official-bagheri-meets-qatars-fm-in-first-visit-to-doha/>

20 <https://en.mfa.ir/portal/newsview/654116/Irans-deputy-FM-holds-talks-with-top-Qatari-diplomat>

21 <https://www.thenationalnews.com/uae/2021/10/06/sheikh-mohamed-receives-qatari-foreign-minister/>

22 <https://www.bbc.com/news/world-asia-58854984>

23 <https://yeniyeemen.net/tr/p-216006>

alan uluslararası havalimanı hedef alındı. Arap Koalisyonu da saldırıyı doğruladı. Saldırı neticesinde 4 kişinin yaralandığı belirtildi.²⁴ Bir başka saldırıda da Husiler Suudi Arabistan'ın güneyindeki Cizan kentini hedef aldı. Bomba yüklü İHA'lar ile düzenlenen ve Kral Abdullah Havalimanı'nı hedef alan saldırıda yolcular ve personel olmak üzere 10 sivilin yaralandığı belirtildi.²⁵

Yemen'de Aden Valisi Ahmed Hamid Lemles'in konvoyuna bombalı saldırı düzenlendi. Yola yerleştirilen patlayıcıların Vali'nin geçişi sırasında infilak ettirilmesiyle gerçekleşen saldırıda 6 kişinin öldüğü 7 kişinin de yaralandığı belirtildi. Vali Lemles aynı zamanda BAE destekli Güney Geçiş Konseyinin (GGK) de genel sekreterliğini yürütmektedir. Şimdiye kadar saldırıyı üstlenen çıkmazken, GGK Sözcüsü Ali Al Kathiri köktendinci terör gruplarını saldırıdan sorumlu tuttu.²⁶

BM İnsan Hakları Konseyi yaptığı son toplantıda Yemen'deki savaş suçlarının araştırılması için kurulan komisyonun görev süresini uzatmama kararı aldı. Görev süresinin iki yıl daha uzatılmasına yönelik yapılan oylamada konseyin 47 üyesinden 21'i ret oyu kullanırken 18'i kabul oyu kullandı. 7 ülke çekimser kalırken Ukrayna oylamaya katılmadı. Söz konusu karar Avrupa ülkeleri başta olmak üzere sivil toplum örgütleri tarafından da tepkiyle karşılandı. BM Genel Sekreteri Sözcüsü Stephane Dujarric de Genel Sekreter Antonio Guterres adına yaptığı açıklamada Yemen'de hesap verilebilirliğe hâlâ ihtiyaç olduğunu vurguladı.²⁷

• Kuveyt

Kuveyt Bakanlık Mahkemesi, eski Başbakan Şeyh Cabir Al Mubarak Al Sabah'ın 10.000 dinar kefaletle serbest bırakılmasını kararlaştırdı. Şeyh Cabir, 2019 yılında İçişleri Bakanı Şeyh Halid'in parlamento tarafından güvenoyu alamaması üzerine, 2011 yılından beri yürüttüğü başbakanlık görevinden istifa etmişti. Nisan 2021'de ise Şeyh Cabir'in askerî fonları kötüye kullanım sebebiyle tutuklu yargılanmasına karar verilmişti. Suçlamalar, Şeyh Cabir'in savunma bakanlığı yaptığı 2001-2011 yıllarını kapsamaktaydı.²⁸

• Umman

Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al Busaidi, İran Siyasi İşler İçin Dışişleri Bakanı Yardımcısı Dr. Ali Bagheri'yi makamında ağırladı. İki ülkenin liderlerinin de iş birliğine önem vermesi sebebiyle görüşmede çeşitli alanlardaki iş birliği ilişkilerine değinildi. Bölgesel ve uluslararası meselelerin de konuşulduğu görüşmede sorunların barışçıl yollarla çözümüne vurgu yapıldı.²⁹

24 <https://yeniyeemen.net/tr/p-216057>

25 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/houthi-drones-target-airport-air-base-in-saudi-arabia/2176138>

26 <https://www.reuters.com/world/middle-east/least-two-killed-blast-yemens-aden-reuters-witness-2021-10-10/>

27 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/7/un-ends-yemen-war-crimes-probe-in-defeat-for-western-states>

28 <https://gulffnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-ex-pm-sheikh-jaber-al-mubarak-released-on-bail-1.82747870>

29 <https://timesofoman.com/article/107681-oman-iran-discuss-ways-to-further-boost-cooperation>

İsrail Dışişleri Bakanlığından üst düzey bir yetkili, Umman'ın İsrail ile normalleşecek sıradaki ülke olabileceğini iddia etti. İsrail, bölgedeki çeşitli ülkelerle ilişkilerini normalleştirmek için bağlantı kurmaktadır ancak Umman daha önce bunun mümkün olmadığını belirtmiştir.³⁰

• Bahreyn

Bahreyn Sürdürülebilir Enerji Kurumu (Sustainable Energy Authority – SEA) ile Türk şirketler grubu GETAŞ arasında bir mutabakat zaptı imzalandı. SEA Başkanı Abdhussain bin Ali Mirza ve GETAŞ CEO'su Aykut Erdoğan'ın imzaladığı anlaşma, Bahreyn'de ileri teknolojilere sahip bölgesel güneş paneli fabrikaları inşa etmek de dâhil olmak üzere yenilenebilir enerji girişimlerinin ve projelerinin uygulanmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.³¹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Moskova'da Rus mevkidaşı Sergey Lavrov ile ortak basın toplantısı esnasında konuşan Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Mısır'ın 10 yıldan fazla bir süredir devam etmekte olan Suriye krizinin bittiğini görmek için istekli olduğunu söylemiştir. Ayrıca Şükri, Kahire'nin Suriye'yi "Arap bölgesinin ve Arap ulusal güvenliğinin önemli bir parçası olarak" gördüğünü belirtmiştir. Ayrıca Şükri, Suriye'nin Arap Birliğine geri dönüşünün sağlanması gerektiğine dikkat çekerek ülkenin toprak bütünlüğünü koruyacak önlemler alınmasının önemini dile getirmiştir.³²

Mısır ve Lübnan Enerji Bakanları, Kahire'de gerçekleştirdikleri toplantıda Lübnan'ın elektrik ihtiyacını karşılamak için Mısır'dan Lübnan'a gaz ihracı konusunda anlaşmaya varıldığını açıklamıştır. Anlaşmaya göre gaz hattı Ürdün ve Suriye üzerinden gerçekleşecektir.³³

Mısır Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ile Filistin Devlet Başbakanı Mahmud Abbas'ın bir telefon görüşmesi gerçekleştirdiğini açıklamıştır. Açıklamada, Sisi'nin Filistin-İsrail barış sürecini yeniden canlandırmak için Kahire'nin devam etmekte olan çabalarına ve Filistin halkının haklarına değinilmiştir.³⁴

Lübnan merkezli bir gazetenin bildirdiğine göre, Mısır makamları pazar gününden itibaren Refah Sınır Kapısı'nın Gazze ile ticareti ve insan geçişini arttırmak için açık tutulacağına dair söz vermiştir.³⁵

30 <https://www.middleeastmonitor.com/20211007-israel-claims-oman-could-be-next-to-normalise-ties/>

31 <https://www.bna.bh/en/SEATurkishGETASsignMoU.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDq48Yar1KqSq4HaKGtqaEY%3d>

32 <https://www.middleeastmonitor.com/20211005-egypt-is-keen-to-see-an-end-to-syria-crisis/>

33 <https://www.reuters.com/world/middle-east/egypt-close-finalising-arrangements-gas-supplies-lebanon-2021-10-05/>

34 <https://www.middleeastmonitor.com/20211007-sisi-egypt-continues-work-to-revive-palestine-israel-peace-process/>

35 <https://www.middleeastmonitor.com/20211007-egypt-to-increase-trade-with-gaza-2/>

• Libya

Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde Libyalı tarafları temsilen oluşturulan 5+5 Ortak Askerî Komitesinin 6 Ekim'de İsviçre'nin Cenevre kentinde başlayan görüşmeleri sona ermesinin ardından komite görüşmelerinin kapanış açıklamasında, "5+5 Ortak Askerî Komitesi, Libya'daki yabancı paralı askerler, yabancı savaşçılar ve yabancı güçlerin ülkeden aşamalı, dengeli ve eş zamanlı olarak ayrılması planını hazırladı ve onayladı" ifadelerine yer verilmiştir. Açıklamada, bu planı uygulamadan önce "ateşkes anlaşmasını gözlem mekanizmasının ve özellikle BM'ye bağlı uluslararası gözlemcilerin Libya'da hazır bulunmasının zorunluluğu" vurgulanmıştır. Komitenin, "planın uygulanmasının desteklenmesi ve Libya'nın egemenliğine saygı duyulması için ilgili yerel ve uluslararası taraflarla iletişim kurma üzerinde fikir birliğine vardığı" belirtilmiştir.³⁶

Libya'da Temsilciler Meclisi (TM), 24 Aralık'ta yapılması planlanan parlamento seçimleri kanununu onayladığını duyurmuştur. TM Sözcüsü Abdullah Bileyhik, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "Meclis, bugünkü oturumunda parlamento seçimleri kanununu onayladı. Böylece meclis, başkanlık ve milletvekilliği seçimlerini düzenlemek için gerekli mevzuatı tamamlamış oldu" ifadelerini kullanmıştır. Sözcü, oturuma katılanların sayısı, kanun lehindeki oyların yüzdesi ve de kanundaki hükümler hakkında ayrıntı vermezken meclisten de bu yönde bir açıklama henüz yapılmamıştır.³⁷

Libya'daki Temsilciler Meclisi (TM), parlamento seçimlerinin başkanlık seçimlerinden 30 gün sonra yapılacağını duyurmuştur. TM Sözcüsü Abdullah Bileyhik, konuya ilişkin, sosyal medya hesabından bir açıklama paylaşarak "Parlamento seçimleri, başkanlık seçimleri gerçekleştirildikten 30 gün sonra yapılacak" ifadelerini kullanmıştır. Bileyhik, bu kararın "başkanın doğrudan halk tarafından seçilebilmesini sağlama arzusuna dayandığını" ileri sürmüştür. Birleşmiş Milletlerin Libya'da çözüm için belirlediği yol haritasına göre başkanlık ve parlamento seçimlerinin 24 Aralık'ta aynı anda yapılması planlanmaktadır.³⁸

• Tunus

Tunus Görsel-İşitsel İletişim Yüksek Otoritesi (HAICA), Nahda Hareketi'ne yakınlığıyla bilinen Al-Zaytouna TV'nin ekipmanlarına el koyma kararı aldığını açıklamıştır. HAICA Başkanı Nouri Lajmi, kararın Tunus'ta Kays Said'in 25 Temmuz'da aldığı önlemlerle başlayan süreçle bir alakası olmadığını dile getirmiştir. Lajmi, Zaytouna TV'nin yasal çalışma izni olmadığı gerekçesiyle bu kararların alındığını belirtmiştir.³⁹ Tunus Gazeteciler Sendikası, Zeytune TV'ye yönelik müdahale üzerine yaptığı açıklamada, Cumhurbaşkanı Said'i "hak ve özgürlüklerin

36 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/5-5-ortak-askeri-komitesi-yabanci-asker-ve-savascilarin-asamali-olarak-libyadan-ayrilmasi-planini-onayladi/2386875>

37 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyada-temsilciler-meclisi-24-aralik-parlamento-secimleri-kanununu-onayladi/2382891>

38 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyadaki-temsilciler-meclisi-parlamento-secimlerini-30-gun-erteledi/2383929>

39 <https://www.middleeastmonitor.com/20211007-tunisia-closes-tv-station-critical-of-president/>

korunması konusunda verdiği sözleri tutmaya” çağırmıştır. Ülkede hak ve özgürlüklere getirilen kısıtlamalar, baskınlar, kovuşturmalar ve askerî yargıya intikal eden olayların büyük bir endişeyle takip edildiği belirtilen açıklamada, bu durumun, devrimin kazanımlarını, demokratik değerlerini ve çoğulculuk anlayışını zedelediği vurgulanmıştır.⁴⁰

Tunus'ta Cumhurbaşkanı Said'in kendisine geniş yetkiler tanıyan olağanüstü kararları protesto edilmiştir. “Darbeye Karşı Vatandaşlar Hareketi”nin çağırısıyla binlerce kişi başkentteki Habib Burgiba Caddesi'nde bir araya gelerek Cumhurbaşkanı Kays Said'in “olağanüstü kararlarına” karşı sloganlar atmış, Tunus bayrağı ve üzerinde Said'i protesto eden ifadelerin yazılı olduğu dövizler taşımışlardır.⁴¹

Tunus Dışişleri Bakanlığı, bazı siyasi çevrelerin, dış güçleri, ülkenin iç işlerine müdahale etmeye çağırmasını kınamıştır. Bakanlıktan yapılan yazılı açıklamada, “Tunus, bazı siyasi çevrelerin ve siyasetçilerin dış güçleri ülkenin içişlerine müdahaleye çağırmasını kınıyor” ifadesi kullanılmıştır. Açıklamada, bu çağırının, ülkenin demokrasi tecrübesini baltalamayı ve dış ilişkileriyle dostluklarını zedelemeyi amaçladığı kaydedilmiştir.⁴²

• Cezayir

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdelmecid Tebbun, ülkesinin, Paris büyükelçisinin görevine geri dönmesi için Fransa'nın Cezayir'in egemenliğine ve kurumlarına “tam saygı duymasının” şart olduğunu söylemiştir. Ülkenin Paris büyükelçisinin görev yerine dönmesiyle ilgili soruyu cevaplayan Tebbun, “(büyükelçinin) Dönüşü, Cezayir'in egemenliğine, kurumlarına ve gücüne saygı duyulması şartına bağlıdır” ifadesini kullanmıştır. Tebbun, “Fransız tarafı Cezayir'in bir zamanlar sömürge olduğunu unutmali. Cezayir sadece Allah'a boyun eğen ordusuyla ve gururlu insanlarıyla güçlüdür” diye konuşmuştur.⁴³

Cezayir Dışişleri Bakanı Ramtane Lamamra, Mali'ye gerçekleştirdiği ziyaret esnasında Fransa ile Cezayir arasındaki son gerginliklere ilişkin konuşmuştur. Lamamra, “Yabancı partnerlerimiz kendi geçmişlerini sömürgelikten kurtarmaya ihtiyaçları var” şeklinde konuşmuştur. Lamamra sözlerine Batı'nın kendisini anlamsız bir şekilde iddia ettiği medeniyeti getirme göreviyle bağlantılı bazı davranış ve görüşlerden kurtarması gerektiğini vurgulamıştır.⁴⁴

Cezayir Dışişleri Bakanı Lamamra, Cezayir'in herhangi bir iş birliği için itibarından taviz vermeyeceğini ve iç işlerine de karışılmasına müsaade etmeyeceğini, bunu Fransa'nın da anla-

40 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/tunusta-basin-mensuplari-cumhurbaskaninin-olaganustu-kararlarindan-bu-yana-bazi-kisiltamalara-maruz-kaliyor/2386592>

41 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-ta-cumhurbaskani-saidin-olaganustu-yetki-kararlari-protosto-edildi/2387994>

42 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-disisleri-bakanligindan-ulkenin-icislerine-mudahale-edilmesi-cagrilarina-tepki/2388295>

43 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-paris-buyukelcimizin-gorevine-donmesi-icin-fransanın-egemenligimize-saygi-duymasi-sart/2388319>

44 <https://www.rfi.fr/en/africa/20211006-algeria-s-foreign-minister-urges-france-to-decolonise-its-history>

ması gerektiğini söylemiştir. Lamamra'ya, Macron'un son günlerde Cezayir hakkında yaptığı açıklamalar hatırlatılmış ve Türkiye ile Cezayir arasındaki iyi ilişkilerin Fransa'yı rahatsız edip etmediği sorulmuştur: "Açıkçası Fransa ve Cezayir arasında oluşan bir krizin ne sebeple olursa olsun Türkiye gibi kardeş başka ülkelerle ilişkilerimizi etkileyeceğini düşünmüyorum. Fransa ile uzun, zorlu ve kompleks bir tarihimiz var ve şu ana kadar bunu her zaman idare etmeyi başardık. Fransa ile veya herhangi başka bir ülkeye karşı itibarımızı, haklarımızı ve egemenliğimizi her zaman koruduk" demiştir.⁴⁵

• Fas

Fas'ta Millî Bağımsızlar Birliği Partisi (RNI), Asalet ve Çağdaşlık Partisi ve İstiklal Partisi ortaklığındaki koalisyon hükûmeti Kral 6. Muhammed tarafından onaylanmıştır. RNI lideri Aziz Ahnuş başbakanlığındaki yeni hükûmet, 7'si kadın olmak üzere toplam 24 bakandan oluşmuştur. Buna göre kabinede kadın bakanların temsil gücü yüzde 28 olarak gerçekleşmiştir. Ahnuş'un kabinesi ilk kez bakanlık görevini üstlenen 17 yeni ismi barındırmaktadır. Kabinede bakanlıklar, koalisyon ortakları RNI, Asalet ve Çağdaşlık Partisi ile İstiklal Partisi arasında paylaşılmıştır. Dışişleri Bakanı Nasır Burita ile beraber önceki hükûmette görev yapan diğer 4 bakan da görevlerini korumuştur. Ülkede 8 Eylül'de genel seçimlerin yanı sıra yerel seçimler de yapılmıştır. Kabinede aynı zamanda belediye başkanlığına seçilen bazı isimler de yer almaktadır. Bunların başında Başbakan Ahnuş geliyor. Agadir Belediye Başkanlığına seçilen Ahnuş, Fas'ta hem başbakan hem de belediye başkanlığını eş zamanlı yürütecek ilk kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Kazablanka Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Nebile er-Ramili sağlık bakanı olarak görevlendirilirken, Marakeş Büyükşehir Başkanlığına kazanan Fatima ez-Zehra el-Mansuri ise ulusal bölge geliştirme, kentleşme, konut ve şehir politikası bakanlığına getirilmiştir.⁴⁶

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Nord Stream AG şirketi yaptığı açıklamada, Nord Stream 2 boru hattının test amacıyla doğal gaz yüklemesi yapıldığını bildirdi.⁴⁷

Avrupa Komisyonu yaptığı açıklamada, Rus Gazprom şirketinin Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde artış gösteren doğal gaz fiyatlarını ek kapasite sunmadığı gerekçesiyle manipüle ettiği yönündeki şikayetleri incelemeye aldığını bildirdi.⁴⁸

45 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-disisleri-bakani-lamamra-cezayir-is-birligi-icin-itibarindan-taviz- vermeyecek/2385254>

46 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-ta-aziz-ahnus-liderligindeki-koalisyon-hukumeti-gorevine-basladi/2386618>

47 <https://www.reuters.com/business/energy/nord-stream-2-starts-filling-pipeline-with-gas-tests-2021-10-04/>

48 <https://www.reuters.com/world/europe/eu-looking-into-complaints-that-russia-stoking-gas-price-surge-2021-10-05/>

Rusya Başbakan Yardımcısı yaptığı açıklamada, hâlihazırda sertifikasyon problemi olan Nord Stream 2 doğal gaz boru hattının hızlı bir şekilde gerekli makamlardan onay alınmasının Avrupadaki gaz tedarikini ve gaz artışı sağlamanın bir yolu olacağını bildirdi. Ayrıca Rusya Devlet Başkanı, Avrupalı yetkililerin genellikle Rusya tarafından tercih edilen uzun vadeli doğal gaz sözleşmelerinden kısa vadeli sözleşmelere geçmelerini bir hata olarak nitelendirdi.⁴⁹

Sırbistan Cumhurbaşkanlığı yaptığı açıklamada, Rusya ve Sırbistan hükûmetler arası ticaret, ekonomik, bilimsel ve teknik iş birliği komitesi toplantısında Sırbistan'ın Rusya'dan uzun vadeli doğal gaz sözleşmesini müzakere ettiğini bildirdi.⁵⁰

Kazakistan yaptığı açıklamada, Rus Lukoil Şirketinin Kazakistan'daki Kashagan petrol projesinin genişletilmesi kapsamında bölgedeki iki petrol sahasının daha geliştirilmesinde yer almak istediğini bildirdi.⁵¹

Rus Lukoil yaptığı açıklamada, Hazar Denizi'nin Azerbaycan karasularında kalan Şah Deniz açık deniz gaz sahasında Malezya merkezli Petronas şirketine ait olan %15,5'lik hissesini satın alacağını bildirdi. Satın alma işleminin 2,25 milyar USD olduğu ve satın alma sonrası sahada Lukoil'in hissesinin %25,5 çıkacağı da açıklandı.⁵²

• Ortadoğu

Libya hükûmeti yaptığı açıklama, Libya Ulusal Petrol Şirketinin (NIOC) iştiraki olan Zallaf şirketi tarafından Libya'da yeni bir rafineri inşası planlandığını açıkladı. Planlanan rafinerinin günde 1,4 milyon litre benzin, günde 1,1 milyon litre dizel, jet yakıtı ve çeşitli rafineri çıktıları üretmesinin planlandığı da açıklandı.⁵³ Rafinerinin maliyetinin yaklaşık olarak 600 milyon USD olabileceği ve Oubari bölgesinde bulunan Al-Sharara petrol sahasının yakınlarına kurulacağı da belirtildi.⁵⁴

Irak ve BAE arasında beş yeni güneş enerjisi santrali kurulması için anlaşma imzalandığı açıklandı. BAE merkezli Masdar şirketinin 1000 MW'lik kapasiteye sahip santralleri Dhi Qar, Ramadi, Musul ve Amarah'a kuracağı da açıklandı.⁵⁵

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) yaptığı açıklamada, 2022 yılında Basrah Light'ın rafineri gereksinimleri nedeniyle iç tüketim için ayrılacağını ancak Basrah Medium, Basrah Heavy ve Kerkük petrol türleri için gerekli olan bütün satış şartlarının yerine getirileceğini

49 <https://finance.yahoo.com/news/russia-offers-ease-europe-gas-182123292.html>

50 <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/12601159>

51 <https://www.naturalgasworld.com/lukoil-to-join-bp-led-project-in-azerbaijan-92667>

52 <https://www.oedigital.com/news/491150-azerbaijan-lukoil-to-buy-petronas-shah-deniz-field-stake-for-2-25b>

53 <https://www.reuters.com/business/energy/libyan-unity-govt-noc-say-they-will-build-new-refinery-2021-10-03/>

54 <https://www.straitstimes.com/world/middle-east/libya-kicks-off-construction-of-oil-refinery>

55 [https://uk.sports.yahoo.com/news/iraq-uae-sign-contract-build-071325527.html#:~:text=BAGHDAD%20\(AP\)%20%E2%80%94%20Iraq%20has,problem%2C%20the%20company%20said%20Thursday.](https://uk.sports.yahoo.com/news/iraq-uae-sign-contract-build-071325527.html#:~:text=BAGHDAD%20(AP)%20%E2%80%94%20Iraq%20has,problem%2C%20the%20company%20said%20Thursday.)

bildirdi. Eylül ayında Basrah Medium ihracatının %4,6 arttığı ve Basrah Heavy %0,4, Basrah Light %3,5 düştüğü de açıklandı.⁵⁶

Irak hükûmeti enerji komitesi yaptığı açıklamada, Dhi Qar vilayetinde dört arama bloku geliştirmek için Chevron ile görüştüğünü bildirdi.^{57 58}

Irak Petrol Bakanı yaptığı açıklamada, Irak'ın petrol üretim kapasitesini 2027 sonuna kadar günde yaklaşık 3 milyon varil artırarak günde 8 milyon varile çıkarmayı hedeflediklerini bildirdi. Ayrıca, Irak'ın ham petrol ihracat kapasitesinin de 2024 yılı sonuna kadar günde 4 milyon varilden 6 milyon varile yükseltmeyi planladıklarını da açıkladı.⁵⁹

Abu Dabi merkezli Masdar şirketi yaptığı açıklamada, yenilenebilir enerji kapasitesini 1,5 GW'a çıkardığını ve ilerleyen dönemlerde temiz enerji portföyünü iki katına çıkarmayı planladığını bildirdi. Masdar hâlihazırda Özbekistan, Azerbaycan, Ermenistan ve Kazakistan'da yenilenebilir enerji projeleriyle genişleme gösterdiğini ve Suudi Arabistan, Güney Afrika, İsrail ve Malezya'da yeni projeler için teklif görüşmeleri yaptığını da bildirdi. Bunların yanı sıra şirketin, Irak ile 2 GW kapasiteli yenilenebilir enerji projesi için mutabakat zaptı imzalandığını da bildirdi.⁶⁰

Qatar Petroleum ile ExxonMobil'in North Field sahasının geliştirilmesi kapsamında 30 milyar USD'lik bir anlaşma yapmak için görüştükleri açıklandı.⁶¹

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, 2027 yılına kadar günlük 13 milyon varil petrol üretim kapasitesine ulaşmak için ek 1 milyon varil petrol üretim genişlemesinin planlandığını bildirdi.^{62 63}

Mısır ve Suudi Arabistan yaptıkları açıklamada, elektrik iletim santralleri kurmak ve iki ülke arasında enterkonnekte elektrik şebekesi oluşturmak için 1,8 milyar USD değerinde anlaşma imzaladıklarını bildirdi. Elektrik projesinin 3000 MW iletim kapasitesine sahip olacağı da açıklandı.^{64 65}

56 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/100621-iraqs-somo-excludes-basrah-light-from-2022-crude-allocations-options-sources>

57 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraq-government-committee-supports-dialogue-with-chevron-develop-four-oil-2021-10-04/>

58 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/100421-iraqi-government-energy-committee-backs-dialogue-with-chevron-on-exploration-blocks>

59 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraqi-oil-min-deems-oil-75-80-barrel-fair-producers-consumers-2021-10-06/>

60 <https://www.thenationalnews.com/business/energy/2021/10/07/masdar-increases-renewable-energy-capacity-by-15-gigawatts/>

61 <https://www.reuters.com/business/energy/exxon-holds-strong-hand-lng-negotiations-with-qatar-top-executive-2021-10-04/>

62 <https://www.reuters.com/article/global-oil-aramco-int-idUSKBN2GU1KL>

63 <https://www.energyvoice.com/oilandgas/middle-east/exploration-production-middle-east/354015/aramco-nasser-13-million/>

64 <https://www.thenationalnews.com/business/2021/10/05/egypt-and-saudi-arabia-sign-18-billion-deal-to-link-their-power-grids/>

65 <https://www.nasdaq.com/articles/egypt-saudi-arabia-sign-%241.8-bln-power-grid-deal-egyptian-state-tv-2021-10-05>

Lübnan Elektrik Şirketi yaptığı açıklamada, Lübnan'ın iki ana elektrik santralının yakıtının tükenmesi sonucu ülkedeki elektrik üretiminin tamamen durdurulduğunu bildirdi.^{66 67}

Mısır ve Lübnan hükûmeti yaptığı açıklamada, Mısır'ın Lübnan'a doğal gaz sağlayarak Lübnan'ın elektrik başta olmak üzere enerji krizini hafifletmesini amaçlayan doğal gaz anlaşması hakkındaki düzenlemelerin tamamlanmaya yakın olduğunu açıkladı. Ayrıca Lübnan enerji bakanı, Mısır'ın ilk etapta Lübnan'ın ihtiyacı olan doğal gaz miktarından daha fazlasını sağlayabileceğini de bildirdi.^{68 69 70}

Ürdün yaptığı açıklamada, Lübnan'ın elektrik enerjisi ihtiyacının bir kısmını Suriye elektrik şebekesi üzerinden Ürdün'den sağlama konusunda anlaşmaya vardığını bildirdi. Ayrıca, Ürdün ile Suriye arasındaki elektrik bağlantı hattının bakım-onarım çalışmalarının yapılması amacıyla bir plan oluşturulduğunu ve Ürdün'ün Lübnan'a Suriye'den geçen elektrik şebekesinden 220 MW elektrik sağlayacağını da bildirdi.⁷¹

İran yaptığı açıklamada, Lübnan'da biri Beyrut'ta diğeri Lübnan'ın güneyinde olmak üzere iki elektrik üretim santrali kurma planını Lübnanlı yetkililerle görüştiklerini bildirdi. İran ayrıca, Beyrut Limanı'nın yeniden inşasında yer almak istediğini de bildirdi.⁷²

İran Dışişleri Bakanı yaptığı açıklamada, İran'ın ilerleyen dönemde Lübnan'a akaryakıt ürünleri göndermeye devam etmeyi hedeflediğini ve bu amaçla ikili bir anlaşma sağlanabileceğini bildirdi.⁷³

İran Ulusal Doğal Gaz Şirketi (NIGC) yaptığı açıklamada, NIGC ile Rusya delegasyonu arasında başta doğal gaz endüstrisi olmak üzere İran'da çeşitli enerji iş birliklerinin gerçekleştirilmesi için görüşme gerçekleştirdiklerini bildirdi. Ayrıca Rus şirketlerinin gaz endüstrisi projelerine yatırım yapmak ve ticaretinin geliştirilmesini sağlayacak projelerde yer almak istediği de belirtildi.^{74 75}

Cezayir enerji bakanı yaptığı açıklamada, Cezayir'in yeni hidrokarbon yasası kapsamında Türkiye ile enerji ve madencilik sektörlerinde ortaklık kurmayı hedeflediklerini bildirdi.⁷⁶

66 <https://www.france24.com/en/middle-east/20211009-lebanese-power-outage-will-last-several-days-govt-official-says>

67 <https://www.npr.org/2021/10/09/1044766802/lebanon-power-grid-shutdown-fuel-shortage>

68 <https://english.aawsat.com/home/article/3228386/egypt-close-finalizing-arrangements-gas-supplies-lebanon>

69 <https://www.reuters.com/world/middle-east/egypt-close-finalising-arrangements-gas-supplies-lebanon-2021-10-05/>

70 https://www.zawya.com/mena/en/business/story/Egypt_discusses_plan_to_deliver_natural_gas_to_Lebanon_via_Arab_Gas_Pipeline-SNG_249798288/

71 https://www.zawya.com/mena/en/economy/story/Jordan_set_to_supply_Lebanon_with_electricity_through_Syria-SNG_249590760/

72 <https://www.reuters.com/article/lebanon-crisis-iran/iran-ready-to-build-two-power-plants-in-lebanon-foreign-minister-idUKS8N2R2050>

73 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iranian-foreign-minister-says-iran-will-continue-send-fuel-products-lebanon-2021-10-08/>

74 <https://bit.ly/3uY8JqM>

75 <https://bit.ly/2Yw6zmr>

76 <https://www.dailysabah.com/business/energy/algeria-offers-turkey-partnership-in-energy-mining>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (4-10 EKİM 2021)

• Dugin, Putin ve Erdoğan Görüşmesinin Gerçek Sonuçlarını Anlattı

Rus filozof, siyaset bilimci ve yeni Avrasya Birliği teorisyeni Aleksandr Dugin, Recep Tayyip Erdoğan ve Vladimir Putin'in 29 Eylül'de Soçi'de gerçekleşen görüşmesini "Moskovskiy Komsomolets" haber sitesine değerlendirdi. "[Dugin, Putin ve Erdoğan Görüşmesinin Gerçek Sonuçlarını Anlattı](#)" başlıklı yazıya göre, söz konusu görüşme tarihî bir öneme sahip olmanın yanı sıra iki devlet başkanının kırmızı çizgilerini gösterdi ve yeni dünya için bir yol haritası çizmelerine olanak sağladı. Siyaset bilimci, artık Türkiye ve Rusya'nın yeni bir yola girdiğinden ve bunun sadece bölgesel dinamikleri değil, tüm dünyayı etkileyeceğinden emin olduğunu belirtti: "İki devlet başkanının başta İdlib konusu olmak üzere Kırım, Afganistan ve Libya hususunda da anlaşıklarını söyleyebilirim." Uzman, PKK militanlarını Demokratik Birlik Partisi'ni (PYD) kışkırtanın ABD olduğunu dikkate çekerek bu nedenle İdlib'de tansiyonun yükseldiğini ifade etti: "Washington, İdlib'deki diğer radikal grupları kullanarak ortalığı kızırtıyor. ABD'nin gücünü kıracak tek formül Suriye, Türkiye, Rusya, İran, Irak gibi aktörlerin ortak hamleleridir." Ayrıca Dugin, Rusya'nın Türkiye konusundaki tutumunu şu şekilde ifade etti: "Türkiye Kırım konusundaki iddialarından vazgeçerse Rusya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni meşru bir devlet olarak tanıyacaktır. Türkiye'nin Akdeniz'deki etkisini artıran sondaj çalışmaları Libya sorununun çözümünde belirleyici rol oynadığı için Rusya, Türkiye'nin Mavi Vatan doktrinini destekliyor."

• İran, Şanghay İşbirliği Örgütünde: Doğu'ya Zorunlu Dönüş ve Alternatif Bir Dünya Düzeni

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında RUİK uzmanı Nikita Smagin'in "[İran, Şanghay İşbirliği Örgütü'nde: Doğu'ya Zorunlu Dönüş ve Alternatif Bir Dünya Düzeni](#)" başlıklı değerlendirme yazısı paylaşıldı. Yazıda, Şanghay İşbirliği Örgütü Devlet Başkanları Konseyinin İranı SİÖ'nün üyesi olarak kabul etmek için gerekli prosedürlerin başlatılması kararının önemi ve beklentileri incelenmiştir. Uzmana göre, İranın SİÖ'ye katılımı, Reisi döneminin dış politikası açısından iyi bir başlangıç olduğunu gösteriyor: "Ayrıca bu husus, nükleer anlaşmanın restorasyonuna ilişkin durdurulmuş müzakerelerin zemininde özellikle önemlidir. Öyle ki Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın (KOEP) yeniden canlandırılması ve Tahran'a yönelik yaptırımların kaldırılması için hâlâ bir şansın olmasının yanı sıra bu süreç Reisi için hızlı ve olumlu sonuç vadetmemektedir." Yazıda Reisi'nin, cumhurbaşkanı olarak ilk yurt dışı ziyaretini, SİÖ Zirvesi'ne katılmak için Duşanbe'ye gerçekleştirdiğine de dikkat çekilmiş-

tir. Ayrıca uzman, İran'ın ŞİÖ'ye katılmasını, ilişkilerin gelişmesinde Doğu vektörünü pekiştiren bir sembol olarak değerlendirmiştir: "Hatta Reisi döneminde nükleer anlaşmaya teorik dönüş bile bu eğilimi değiştirmeyecektir." Analist, Şanghay İşbirliği Örgütü'nün geleceğine yönelik bazı öngörülerde de bulunmuştur: "ŞİÖ, daha olgun uluslararası kurum olarak yeni bir aşamaya giriyor. Örgüt şimdiye kadar terörizm, ayrılıkçılık ve aşırıcılıkla mücadeleye odaklanırken şu andaki yetki alanı çok daha geniş bir yelpazede sorunların üstesinden gelmesine yol açıyor. Nitekim üye sayısının artması ŞİÖ'nun meşruiyetini güçlendirmesinin yanı sıra küresel bir güç olarak örgütten beklentiler de artıyor. Bu durumda Şanghay İşbirliği Örgütü daha fazla sorumluluk üstlenmeli ve güvenlik konularıyla sınırlı kalmamalıdır."

• ABD Askerlerinin Çekilmesinin Ardından Afganistan

Valday Tartışma Kulübü sayfasında "[ABD Askerlerinin Çekilmesinin Ardından Afganistan](#)" başlıklı değerlendirme yazısı paylaşıldı. Makalenin yazarı Valday Tartışma Kulübü Program Direktörü Andrey Suşentsov, ABD birliklerinin geri çekilmesinin ardından Afganistan'daki durumu ve muhtemel senaryoları incelemiştir. Uzmana göre: "Afgan göçünden" sonra, Washington'da gerçek bir şantaj savaşı başlamıştır. Dışişleri Bakanlığının Pentagon'u, Pentagon'un istihbaratı, istihbaratın ise Beyaz Saray'ı suçlamasının yanı sıra hepsi bir yerde Donald Trump'ı itham ediyor. Ancak görünen o ki Afganistan'ı sıfırdan en kritik sorunlardan biri hâline getiren Biden olmuştur." Yazıda 11 Eylül saldırılarını da hatırlatan analist, "Korkunç terör saldırılarının 20. yıl dönümü ile misilleme operasyonunun utanç verici sonucu arasındaki mecazi bağlantı, ABD halkını ve seçkinlerini derinden rahatsız ediyor" ifadelerini kullandı. Suşentsov'a göre Afgan rejiminin 2021'de yıldırım hızıyla düşmesine, ABD'nin, yandaşlarını halkın gözünde meşrulaştırma politikası izlemedeki isteksizliği neden oldu. Öyle ki Afganistan'ın eski liderleri ABD desteğine güvenerek aylardır ülkede seçim sonuçlarını açıklamadılar. Uzman, Afganistan'daki durumu şu şekilde yorumladı: "Büyük şehirlerde 'gündüz' hükümet resmî makamlardan oluşurken, ülkenin önemli bir bölümünde 'gece2 hükümet Taliban güçleridir. Yandaşlarının zayıflığını fark eden Beyaz Saray'ın, en az altı yıl boyunca Taliban'la yaptığı görüşmelerdeki amaç ABD birliklerinin geri çekmesini sağlamak ve Taliban'ı Afganistan'ın siyasi yapısına entegre etmesine olanak sağlayacak koşulları yaratmak olmuştur. Ancak Taliban taviz vermedi ve ABD birliklerinin tamamen geri çekilmesi konusunda ısrar etti." Yazıda muhtemel senaryolarla ilgili birkaç sorunun ortaya çıktığı da belirlenmiştir. Taliban yekpare bir hareket olarak mı kalacak yoksa bölgesel hatlar boyunca bölünecek mi? Taliban, on yıl sonra Afganların gözünde kendini meşrulaştırabilecek mi? Uzmana göre, bu soruların yanı sıra Taliban'ın komşu ülkelere tehdit oluşturmayan yaşayabilir bir devlet yapısı yapmayacağı sorusu da gündem olmaya devam ediyor.

• Interpol, Şam Konusunda Yumuşak Olmakla Eleştiriliyor

Uluslararası Polis Teşkilatının (Interpol), Suriye'yi yeniden üyeliğe kabul ettiğini bildirmesi Rusya basınında geniş yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 7 Ekim sayısında yayımlanan

“[Interpol, Şam Konusunda Yumuşak Olmakla Eleştiriliyor](#)” başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, “Uluslararası polis Suriye’nin üyeliğini iade etti” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre Interpol, Suriye’nin örgüt üyeliğini yeniden tesis etmesi ve uluslararası bir yapıyı veri tabanına kabul etmesi nedeniyle eleştiriliyor. Konuyla ilgili yorumda bulunan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Anton Mardasov’a göre, “Kırmızı bültenler” Salih Müslim örneğindeki gibi bazen siyasi manevralar için kullanılır: “Ayrıca Suriye, büyük olasılıkla diğer oyuncuları aşırı derecede rahatsız eden ‘kırmızı bültenler’ yayımlama konusunda çok aktif olmayacak. Ama Suriye özel servisleri, muhalefetten olan siyasi arabulucuların hayatını bile karmaşıklştırabilecek. Avrupa’da muhalefete karşı mücadeleye gelince, Suriye özel servislerinin savaş yıllarında zayıflaması ve birçok meslektaşıyla temasını kaybetmesi olası değildir. Avrupa Birliği ülkeleri, Şii örgütleri Amal veya Hizbullah’ın üyeleri aracılığıyla geri dönenlerin baskı altında tutulabileceği Lübnan değil.”